

**OCHRONA PRZYRODY
W PIENIŃSKIM PARKU NARODOWYM -
SIEĆ NATURA 2000
I OCHRONA GATUNKOWA**

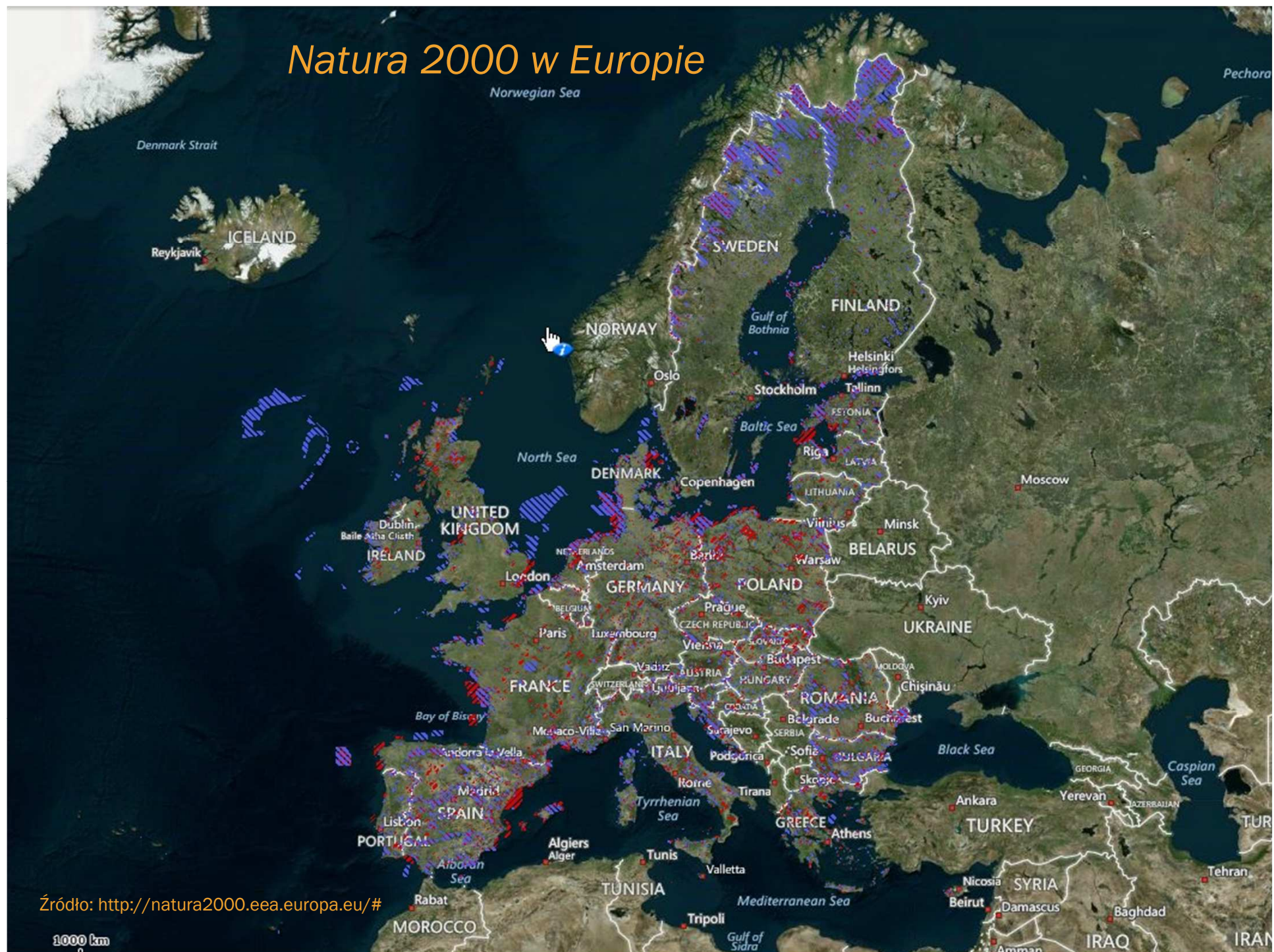
Grzegorz Vončina

NATURA 2000

- ❖ Natura 2000 – program sieci obszarów objętych ochroną przyrody na terytorium Unii Europejskiej. Celem programu jest zachowanie określonych typów siedlisk przyrodniczych oraz gatunków, które uważane są za cenne i zagrożone w skali całej Europy. Wspólne działanie na rzecz zachowania dziedzictwa przyrodniczego Europy w oparciu o jednolite prawo ma na celu optymalizację kosztów i spotęgowanie korzystnych dla środowiska efektów.
- ❖ Podstawą programu Natura 2000 są dwie unijne dyrektywy – dyrektywa ptasia, przyjęta w 1979 roku, a następnie zastąpiona dyrektywą z 2009 roku oraz dyrektywa siedliskowa (habitatowa) z 1992 roku. Cała sieć Natura 2000 liczy ponad 26400 obszarów zajmujących ponad 318 tys. km² powierzchni morskiej i ponad 788 tys. km² powierzchni lądowej, co stanowi 18% powierzchni krajów Unii Europejskiej.
- ❖ Polska zobowiązała się do wyznaczenia na swoim terytorium sieci Natura 2000 w Traktacie ateńskim z 16 kwietnia 2003 r., stanowiącym podstawę prawną przystąpienia Polski i dziewięciu innych krajów europejskich do Unii Europejskiej. Przepisy unijne stanowiące podstawę dla tworzenia sieci Natura 2000 zostały wprowadzone do polskiego prawa wraz z wejściem w życie ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody.

Natura 2000 w Europie

Natura 2000 w Polsce

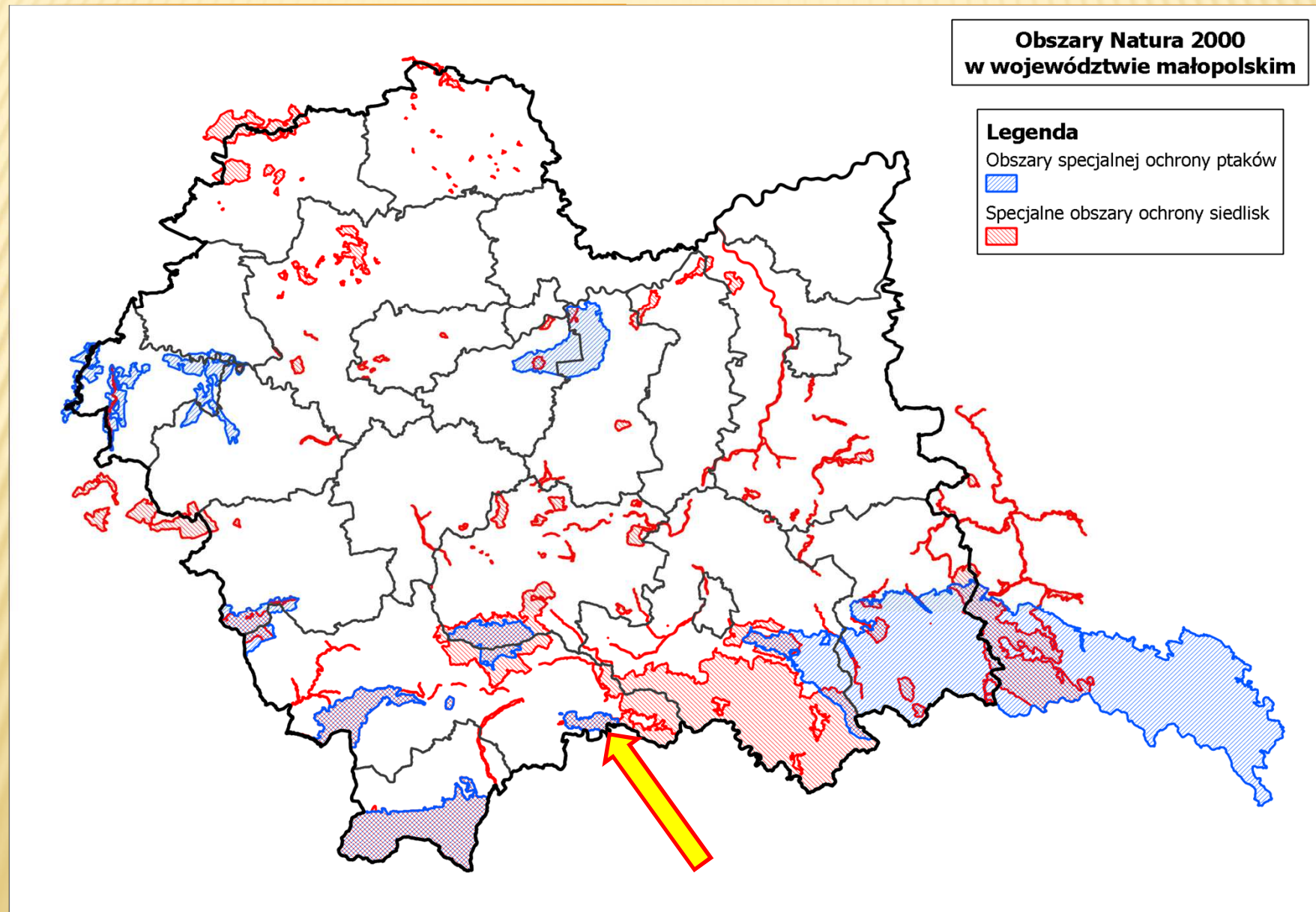
OBSZARY
NATURA 2000

około 20%
kraj

145 PLB

849 PLH

POŁOŻENIE OBSZARÓW NATURA 2000 W MAŁOPOLSCE

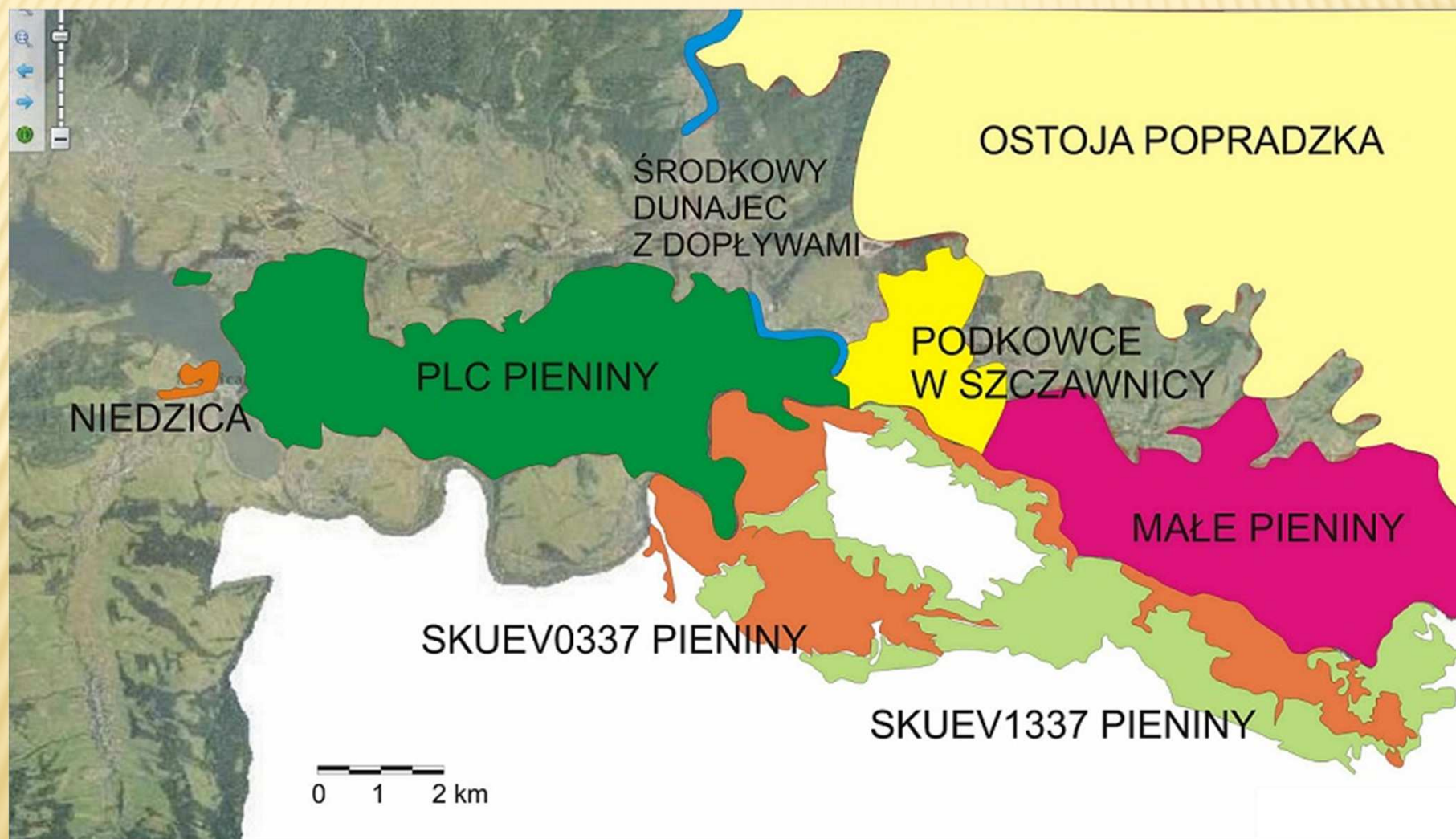
OGÓLNE INFORMACJE O OBSZARACH NATURA 2000

Obszar Natura 2000 Pieniny PLB120008 ustanowiony rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 5 września 2007 r. zmieniającym rozporządzenie w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków Natura 2000 (Dz.U. z 2007 r., Nr 179, poz. 1275).

Decyzja Komisji z dnia 25 stycznia 2008 r., na mocy dyrektywy Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory (Dz. Urz. UE L 77 z 19.03.2008, str. 106), zwanej dalej „Dyrektywą Siedliskową”, przyjmująca pierwszy zaktualizowany wykaz terenów mających znaczenie dla Wspólnoty (OZW) składających się na alpejski region biogeograficzny obejmuje obszar Natura 2000 Pieniny PLH120013. Obszar Pieniny został zaproponowany jako OZW w kwietniu 2004 r.

Obszar Natura 2000 Pieniny PLC120002 ustanowiony decyzją wykonawczą Komisji Europejskiej z dnia 7 listopada 2013 r. w sprawie przyjęcia siódmego zaktualizowanego wykazu terenów mających znaczenie dla Wspólnoty składających się na alpejski region biogeograficzny.

NATURA 2000 W PIENINACH

PIENIŃSKI PARK NARODOWY A OBSZAR NATURA 2000

Położenie obszarów Natura 2000 względem granic Pienińskiego Parku Narodowego

Legenda:

- Granica obszaru Natura 2000 Pieniny PLB120008 oraz Pienińskiego Parku Narodowego
- Granica enklaw Pienińskiego Parku Narodowego
- Obszary wodne

Skala 1:38 000

PRZEDMIOTY OCHRONY W OBSZARZE

Przedmiot ochrony

Gatunki ptaków wymienione w załączniku I Dyrektywy Rady 79/409/EWG z dnia 2 kwietnia 1979 roku w sprawie ochrony dzikich ptaków oraz ptaki migrujące nie wymienione w załączniku I

7 gatunków ptaków:

- orzeł przedni *Aquila chrysaetos* – 1 para (XX),
- sokół wędrowny *Falco peregrinus* – 1-2 pary (XX),
- sóweczka *Glaucidium passerinum* – 3-5 par (XX),
- puchacz *Bubo bubo* – 5-6 par (XX),
- pomurnik *Tichodroma muraria* – 1-3 osobniki (XX),
- dzięcioł biało-grzbiety *Dendrocopos leucotos* – 3-5 par (XX),
- dzięcioł trójpalczasty *Picoides tridactylus* – 7-10 par (XX).

SOKÓŁ WĘDROWNY

Fot. Bogusław Kozik

POMURNIK

Fot. Bogusław Kozik

PRZEDMIOTY OCHRONY W OBSZARZE PLC

Siedliska przyrodnicze wymienione w załączniku I oraz gatunki zwierząt (oprócz ptaków) i roślin wymienione w załączniku II Dyrektywy Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 roku w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory.

Nieleśne siedliska przyrodnicze (udział podany w stosunku do powierzchni PLC):

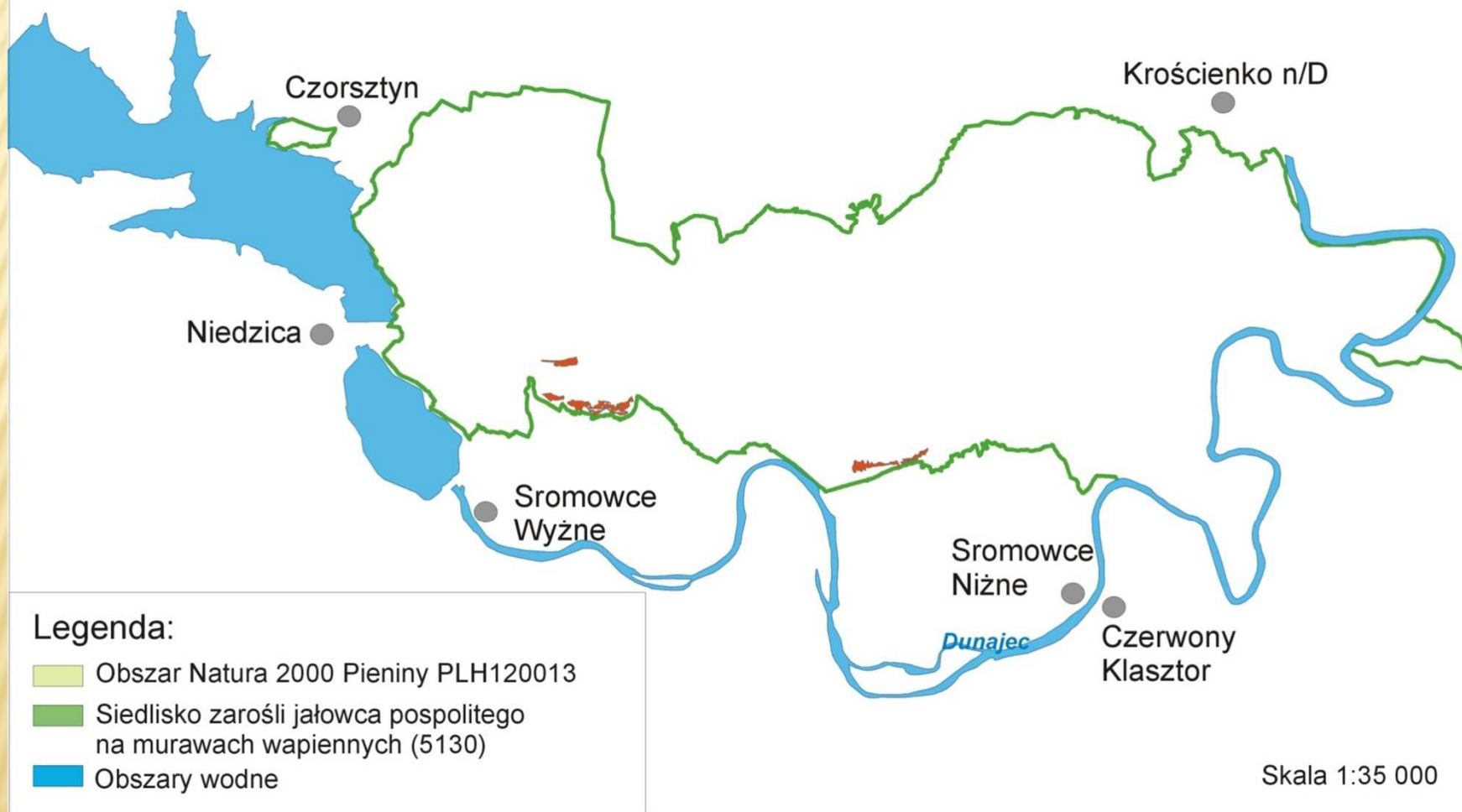
- zarośla jałowca pospolitego na murawach wapiennych (5130) – 0,09% (U1),
- nawapienne murawy wysokogórskie i wyleżyska śnieżne (6170) – 0,7% (U1),
- murawy kserotermiczne (6210) – 1,8% (FV),
- ziołorośla górskie (6430) – 0,06% (FV),
- górskie łąki konietlicowe i mietlicowe użytkowane ekstensywnie (6520) – 8,9% (U1),
- górskie i nizinne torfowiska zasadowe o charakterze młak, turzycowisk i mechowisk (7230) – 0,3% (U1),
- podgórskie i wyżynne rumowiska wapienne ze zbiorowiskami *Stipion calamagrostis* (*8160) – 0,04% (U1),
- wapienne ściany skalne ze zbiorowiskami *Potentilletalia caulescentis* (8210) - FV,
- jaskinie nie udostępnione do zwiedzania (8310) - FV.

ZAROŚLA JAŁOWCA POSPOLITEGO NA MURAWACH WAPIENNYCH (5130)

ZAROŚLA JAŁOWCA POSPOLITEGO NA MURAWACH WAPIENNYCH (5130)

Rozmieszczenie siedliska zarośli jałowca pospolitego na murawach wapiennych (5130)

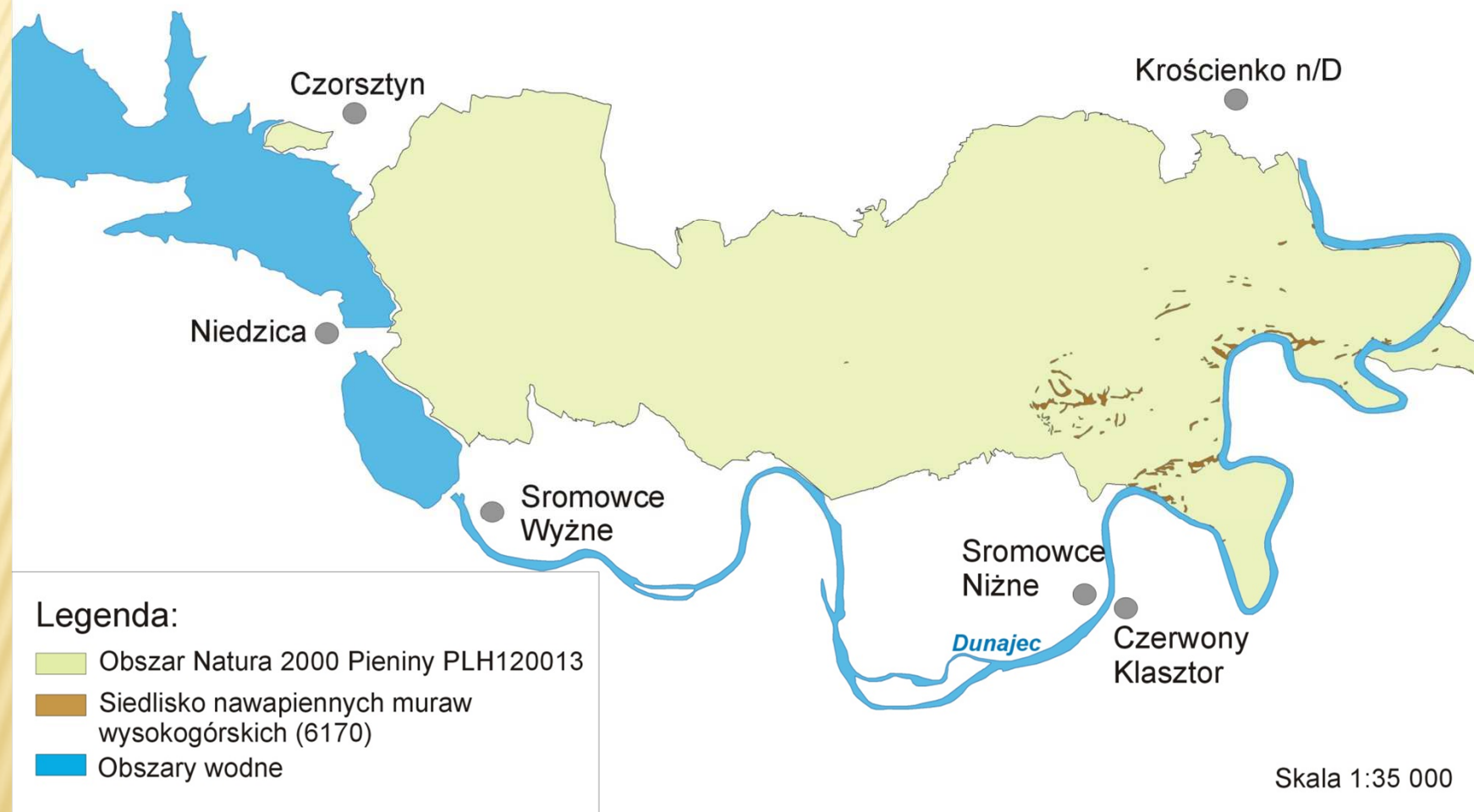

NAWAPIENNE MURAWY WYSOKOGÓRSKIE I WYLEŻYSKA ŚNIEŻNE (6170)

NAWAPIENNE MURAWY WYSOKOGÓRSKIE I WYLEŻYSKA ŚNIEŻNE (6170)

Rozmieszczenie siedliska nawapiennych muraw wysokogórskich (6170)

GÓRSKIE I NIZINNE TORFOWISKA ZASADOWE O CHARAKTERZE MŁAK, TURZYCOWISK I MECHOWISK (7230)

GÓRSKIE I NIZINNE TORFOWISKA ZASADOWE O CHARAKTERZE MŁAK, TURZYCOWISK I MECHOWISK (7230)

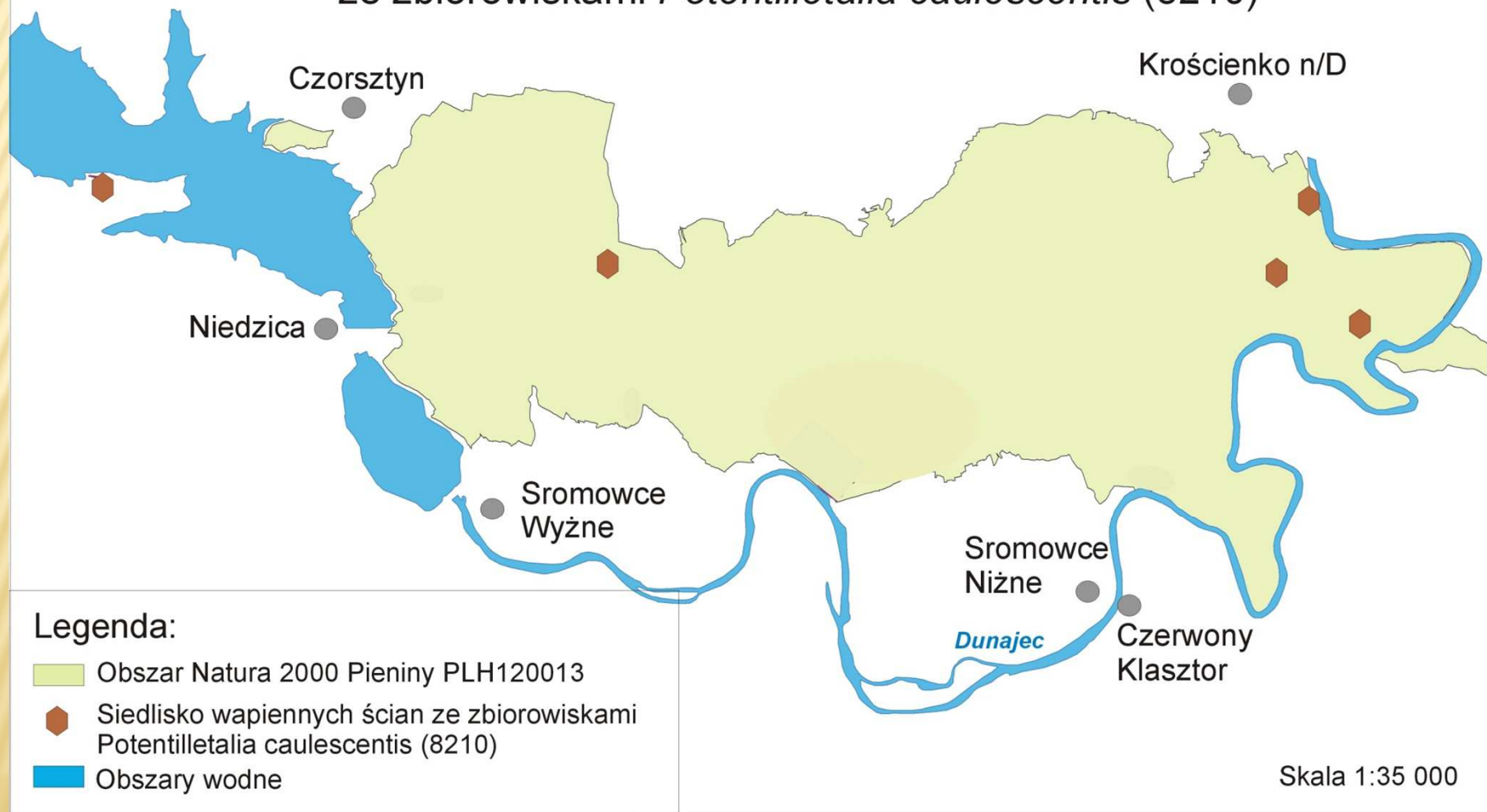

WAPIENNE ŚCIANY SKALNE ZE ZBIOROWISKAMI *POTENTILLETALIA CAULESCENTIS* (8210)

WAPIENNE ŚCIANY SKALNE ZE ZBIOROWISKAMI *Potentilletalia caulescentis* (8210)

Rozmieszczenie siedliska wapiennych ścian
ze zbiorowiskami *Potentilletalia caulescentis* (8210)

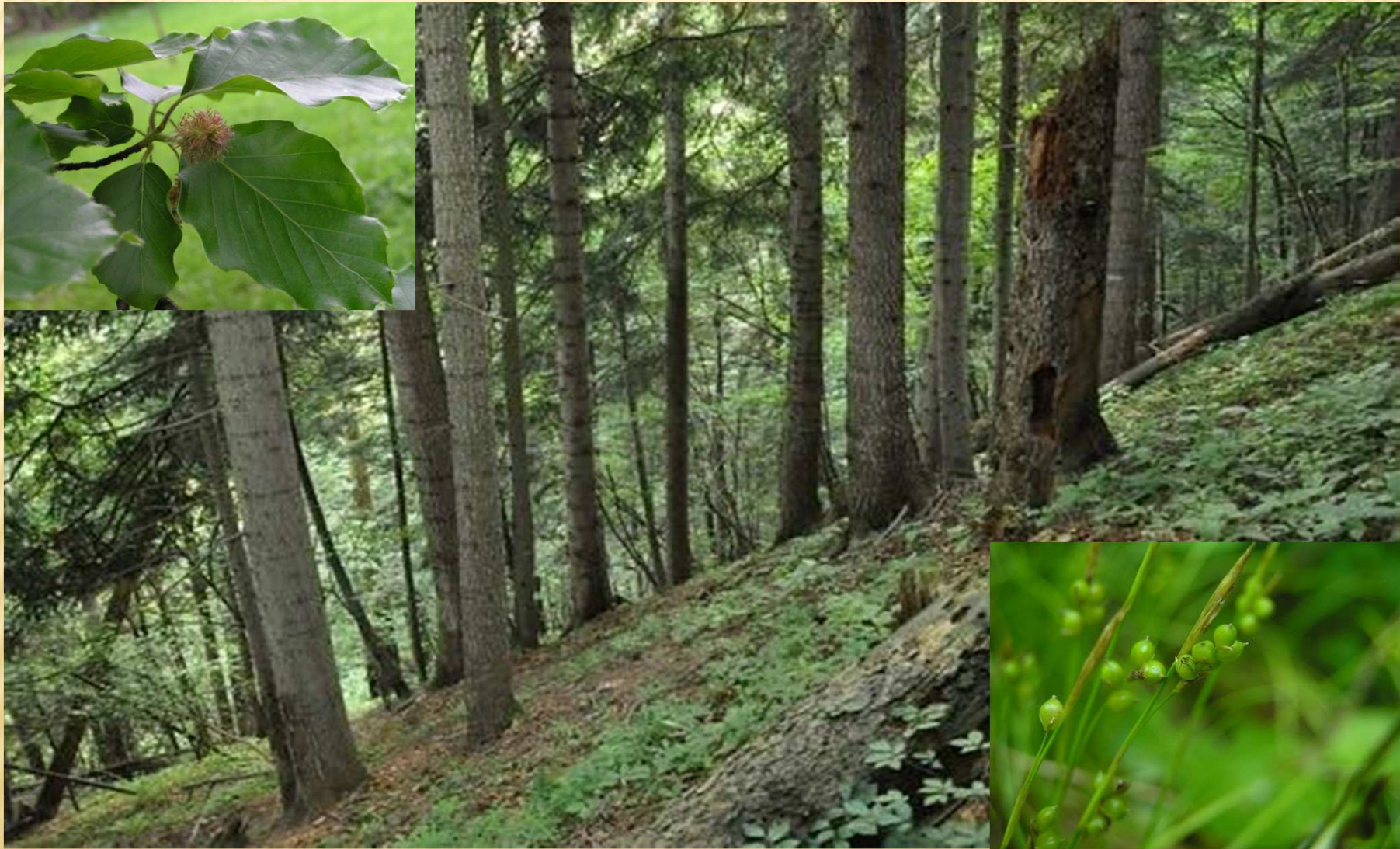
PRZEDMIOTY OCHRONY W OBSZARZE PLC

Siedliska przyrodnicze

Leśne siedliska przyrodnicze (udział podany w stosunku do powierzchni PLC):

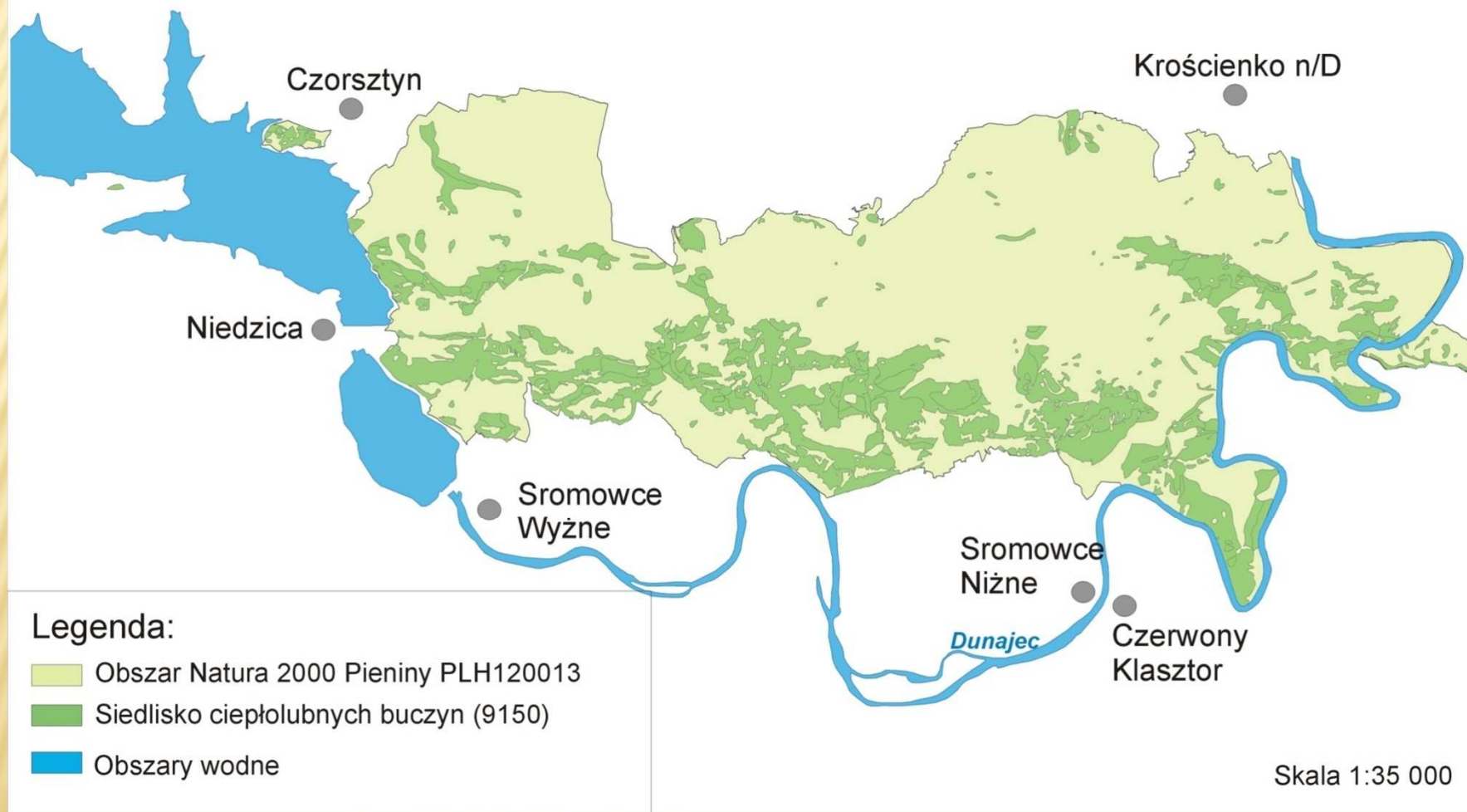
- żyzne buczyny (9130) – 37,8% (XX),
- ciepłolubne buczyny (9150) – 24,1% (U1),
- jaworzyny i lasy lipowo-klonowe (*9180) – 3,5% (FV),
- łągi wierzbowe, topolowe, jesionowe i olszowe (*91E0) – 0,5% (U1),
- górskie reliktowe laski sosnowe (91Q0) – 0,3% (FV).

CIEPŁOLUBNE BUCZYNY (9150)

CIEPŁOLUBNE BUCZYNY (9150)

Rozmieszczenie siedliska ciepłolubnych buczyn(9150)

JAWORZYNY I LASY LIPOWO-KLONOWE (*9180)

Fot. Jan Bodziarczyk

JAWORZYNY I LASY LIPOWO-KŁONOWE (*9180)

Rozmieszczenie siedliska jaworzyn i lasów klonowo-lipowych (9180)

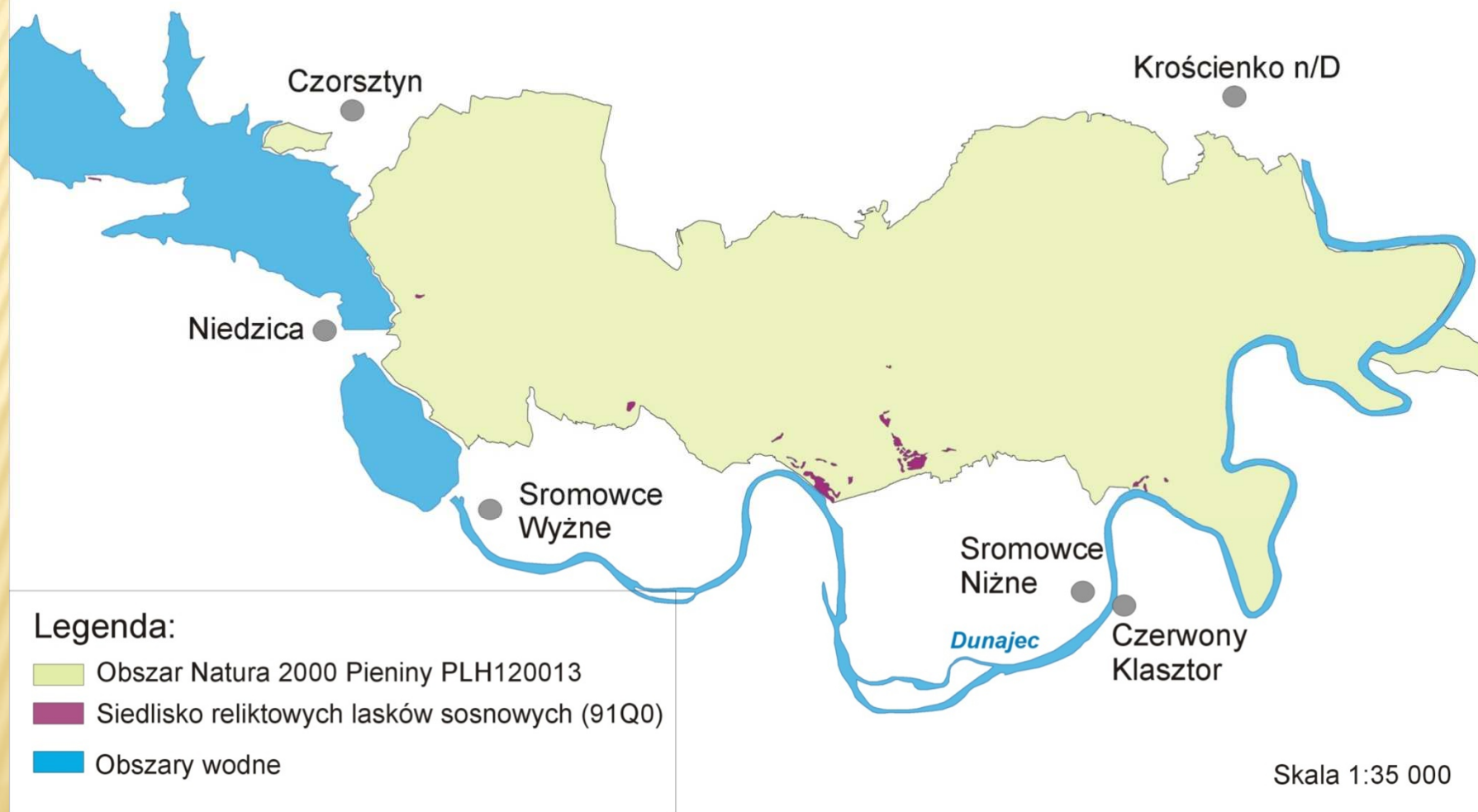

GÓRSKIE RELIKTOWE LASKI SOSNOWE (91Q0)

GÓRSKIE RELIKTOWE LASKI SOSNOWE (91Q0)

Rozmieszczenie siedliska reliktowych lasów sosnowych (91Q0)

GATUNKI ROŚLIN

- bezlist okrywowy *Buxbaumia viridis* – 150 osobników (FV)
- obuwik pospolity *Cypripedium calceolus* – 30 osobników (U1)
- pszonak pieniński *Erysimum pieninicum* – 4000-5000 (U1)

BEZLIST OKRYWOWY

BEZLIST OKRYWOWY

OBUWIK POSPOLITY

OBUWIK POSPOLITY

Rozmieszczenie *Cypripedium calceolus* w obszarze Pieniny

PSZONAK PIENIŃSKI

PSZONAK PIENIŃSKI

GATUNKI ZWIERZĄT

- krasopani hera *Euplagia (Callimorpha) quadripunctaria* (FV),
- biegacz zmienny *Carabus variolosus* (XX),
- traszka górska *Triturus montandoni* (XX),
- kumak górski *Bombina variegata* (XX),
- podkowiec mały *Rhinolophus hipposideros* (XX),
- nocek duży *Myotis myotis* (XX),
- ryś *Lynx lynx* – 1-2 osobników (XX).

KRASOPANI HERA

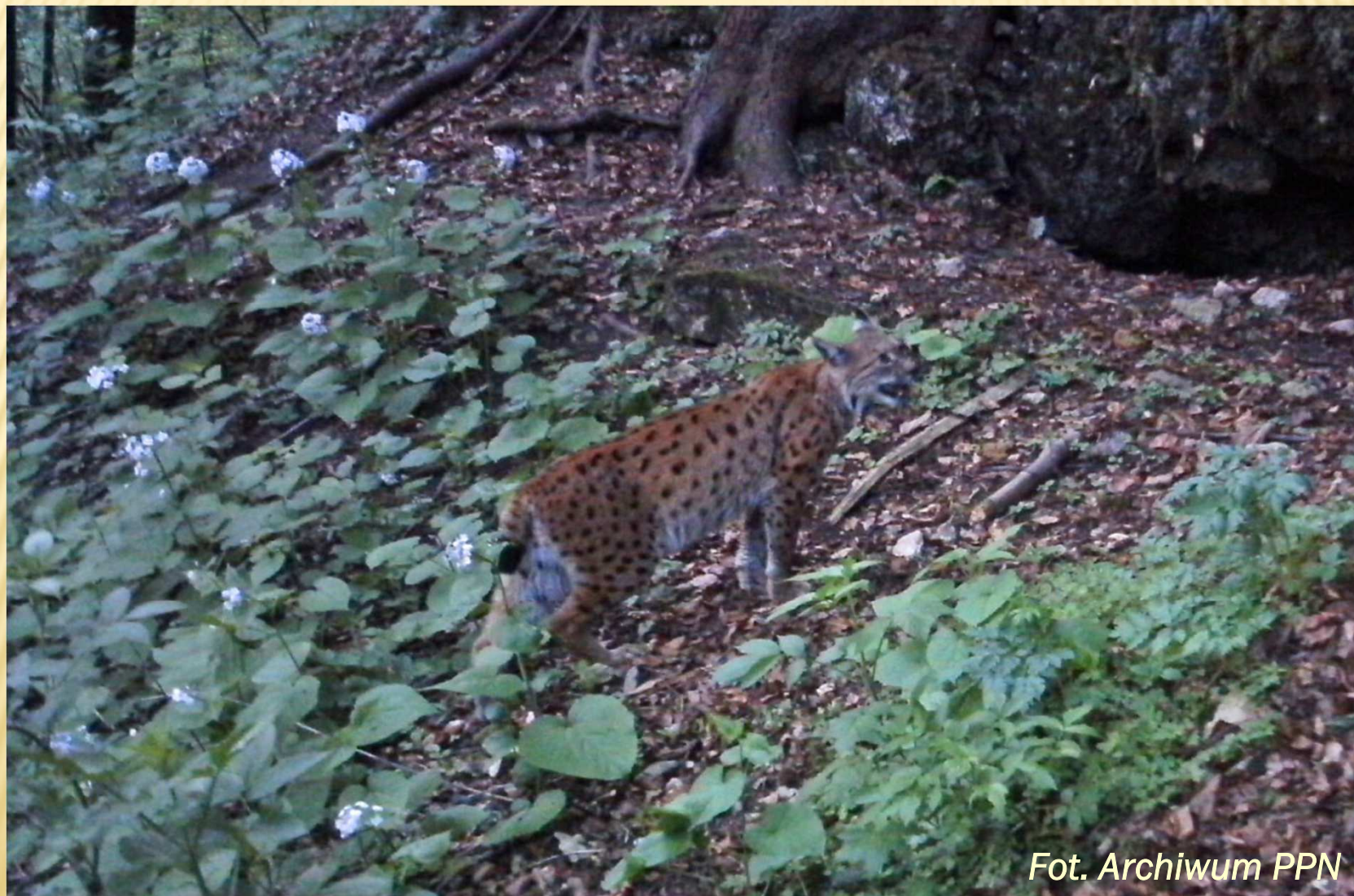
Fot. Bogusław Kozik

KRASOPANI HERA

Rozmieszczenie *Euplagia quadripunctaria* w obszarze Pieniny

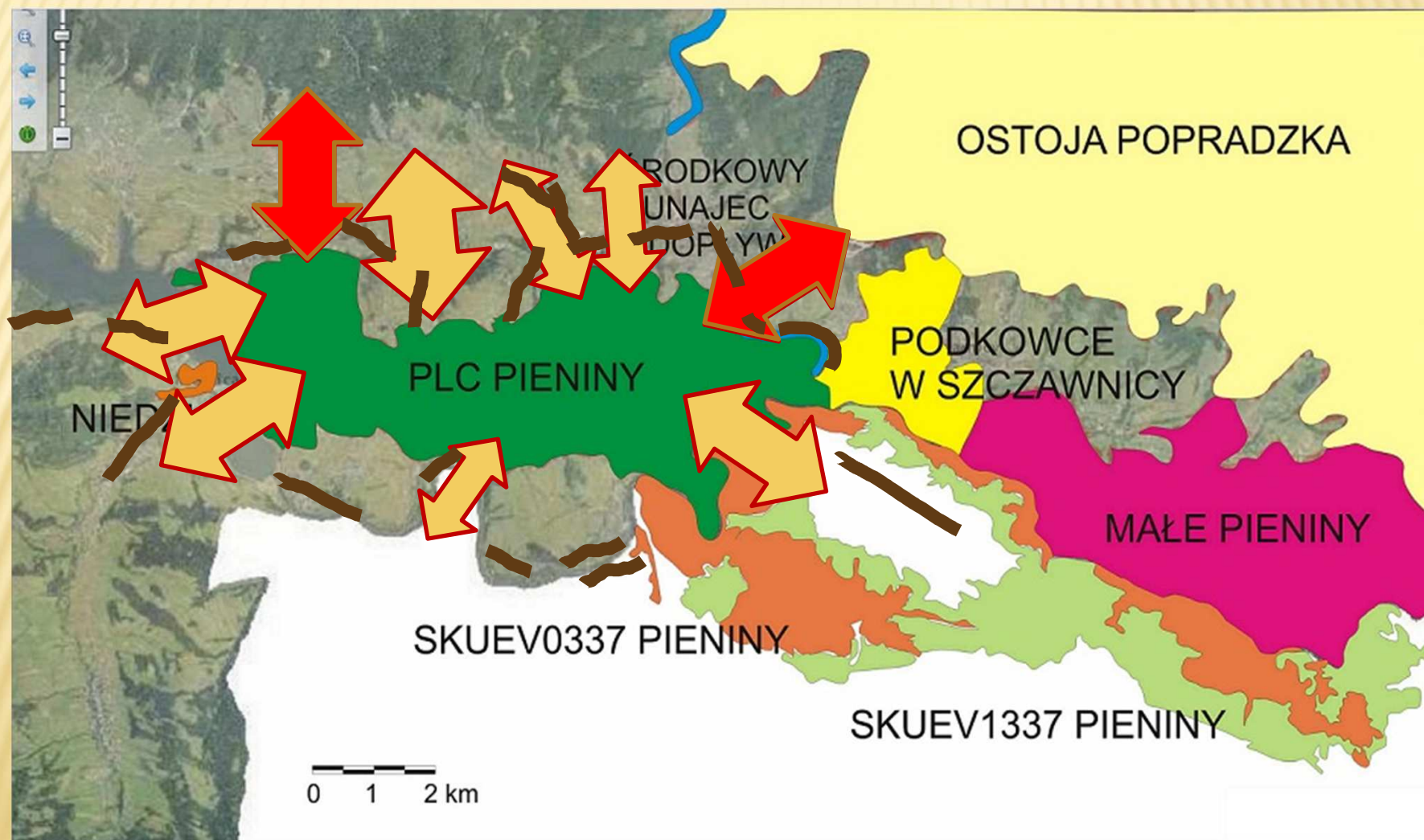

RYŚ

Fot. Archiwum PPN

RYŚ

OCHRONA GATUNKOWA

Podstawowym aktem prawnym jest ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody:

- ❖ art. 46 *„Ochrona gatunkowa obejmuje okazy gatunków oraz siedliska i ostoje roślin, zwierząt i grzybów.”*
- ❖ art. 48 (delegacja – ochrona roślin), art. 49 (ochrona zwierząt), art. 50 (ochrona grzybów)
- ❖ art. 51 (lista zakazów w stosunku do gatunków roślin i grzybów), art. 52 (lista zakazów – zwierzęta)

OCHRONA GATUNKOWA

- ❖ Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej roślin (Dz.U. z 2014 r., poz. 1409) – 415 gatunków – ochrona ścisła + 300 gatunków – ochrona częściowa;
- ❖ Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 16 grudnia 2016 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (Dz.U. z 2016 r., poz. 1283) – 592 gatunki – ochrona ścisła + 210 gatunków – ochrona częściowa;
- ❖ Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej grzybów (Dz.U. z 2014 r., poz. 1408) – 232 gatunków – ochrona ścisła + 90 gatunków – ochrona częściowa.

OCHRONA GATUNKOWA W PPN

Rośliny i grzyby (255 gatunków – 9% gatunków PPN), w tym:

- ❖ rośliny naczyniowe – 92 gatunki
- ❖ mszaki – 32 gatunki
- ❖ grzyby wielkoowocnikowe – 31 gatunków
- ❖ porosty – 65 gatunków.

Zwierzęta (305 gatunków – 4% gatunków PPN), w tym:

- ❖ ssaki – 41 gatunków
- ❖ ptaki – 184 gatunki
- ❖ gady – 6 gatunków
- ❖ płazy – 9 gatunków
- ❖ ryby – 7 gatunków
- ❖ pajęczaki – 1 gatunek
- ❖ owady – 57 gatunków.

OCHRONA GATUNKOWA W PPN - ROŚLINY

OCHRONA GATUNKOWA W PPN - ZWIERZĘTA

Źródło: Wikipedia

OCHRONA GATUNKOWA W PPN - GRZYBY

OCHRONA GATUNKOWA - CITES

Konwencja o międzynarodowym handlu dzikimi zwierzętami i roślinami gatunków zagrożonych wyginięciem, CITES (od ang. *Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora*), skrótowo konwencja waszyngtońska – międzynarodowy układ ograniczający transgraniczny handel różnymi gatunkami roślin i zwierząt oraz wytworzonymi z nich produktami (34.000 gatunków).

Konwencja została podpisana 3 marca 1973 roku, a w życie weszła 1 lipca 1975. W Unii Europejskiej przepisy CITES są implementowane przez rozporządzenie Rady (WE) nr 338/97 z dnia 9 grudnia 1996 roku w sprawie ochrony gatunków dzikiej fauny i flory w drodze regulacji handlu nimi oraz przez kilka powiązanych z nim rozporządzeń wykonawczych Komisji (WE). W maju 2014 roku sto osiemdziesiątą stroną konwencji stał się Irak. Obecnie lista stron wynosi 183. W Polsce art. 61 ustawy o ochronie przyrody.

Głównym celem tej konwencji jest redukcja lub całkowita eliminacja handlu okazami gatunków, których liczba lub stan sugerują, że niekontrolowane ich pozyskiwanie z naturalnego środowiska byłoby szkodliwe dla przetrwania tych taksonów.

OCHRONA GATUNKOWA - CITES

OCHRONA STREFOWA

Podstawowym aktem prawnym jest ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody:

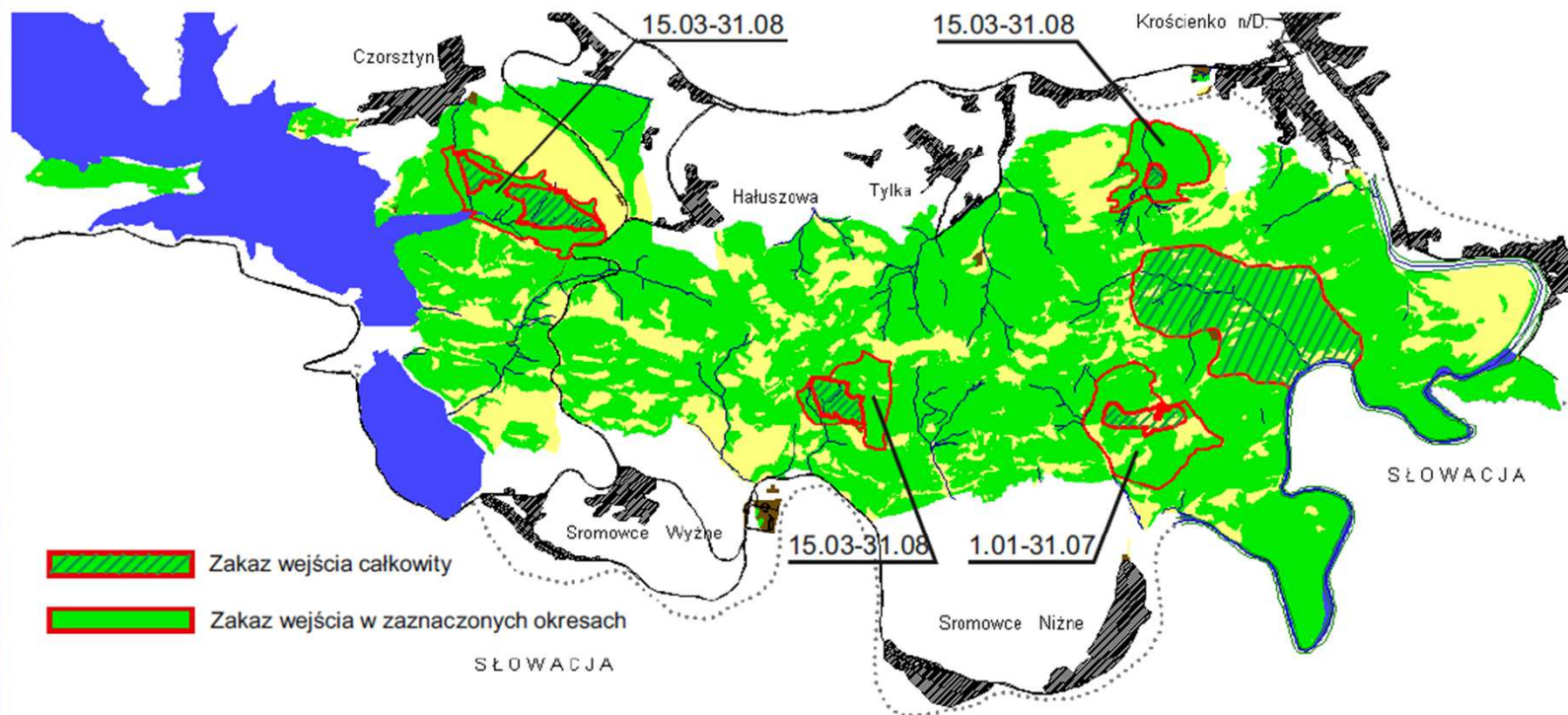
- ❖ art. 48 (delegacja – ochrona roślin), art. 49 (ochrona zwierząt), art. 50 (ochrona grzybów)

OCHRONA STREFOWA

- ❖ Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej **roślin** (Dz.U. z 2014 r., poz. 1409) – 12 gatunków – ochrona skał, torfowisk i zbiorników wodnych w promieniu 30-100 m (paprotniki i rośliny wodne);
- ❖ Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 16 grudnia 2016 r. w sprawie ochrony gatunkowej **zwierząt** (Dz.U. z 2016 r., poz. 1283) – 30 gatunków – ochrona miejsc rozrodu, lęgów i zbiorników wodnych w promieniu 100-500 m (ryś, wilk, sokół, orzeł przedni, orlik krzykliwy, nietoperze, sowy); strefa ochrony całorocznej i okresowej;
- ❖ Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej **grzybów** (Dz.U. z 2014 r., poz. 1408) – 11 gatunków porostów – ochrona miejsc występowania w promieniu 50 m.

OCHRONA STREFOWA W PPN

Udostępnianie Pienińskiego Parku Narodowego do badań naukowych - strefy zakazu lub ograniczonego wejścia

SKUTKI PRAWNE

Ustawa o ochronie przyrody:

- ❖ Art. 127 – wykroczenia przeciwko zakazom obowiązującym w obszarowych formach ochrony i dla obiektowych form ochrony – kara aresztu lub grzywny
- ❖ Art. 127a – przestępstwo wejście w posiadanie okazów roślin, zwierząt lub grzybów objętych ochroną gatunkową w liczbie większej niż znaczna – kara ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 2
- ❖ Art. 128 – przestępstwo przewozu przez granicę UE lub naruszenie zasad obrotu gatunkami chronionymi dyrektywą z 1996 r. CITES – kara pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5
- ❖ Art. 128a – przestępstwo handlu okazami gatunków CITES – kara pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5
- ❖ Art. 129 przepadek przedmiotów służących do popełnienia wykroczenia lub przestępstwa, przepadek okazów, obowiązek przywrócenia do stanu poprzedniego lub nawiązka 10.000 zł na rzecz organizacji społecznej, wfośigw.

Dziękuję za uwagę